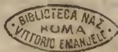
SANCTI LAVRENTII preſbiteri Nouarum, ſcriptoris perantiqui, Homiliæ duæ.

Vna de Pœnitẽtia, altera de Eleemoſyna, ad uitæ emendationem pietaemq́; perq̃ utiles, typis hactenus nuſq̃ excuſæ.

Proſtant apud Michaelem Vaſcoſanum, Via ad diuũ Iacobum, ſub Fontis interſignio.

INCIPIT HOMILIA SANCTI LAVRENTII PRESBITERI NOVARVM, DE POENITENTIA.

VO SVNT TEMPORA AB ALtissimo præstituta: in quibus datur duplex hominibus remissio peccatorum. Est nanque remissio publica, & est remissio priuata. Publica tempus suũ habet, priuata suũ exercet tempus. In publica fons est indulgentiæ, in priuata fructus est pœnitentiæ. In illa donũ dei, in ista labor hominis. In illa baptisma, in ista pœnitudo. Et quæ sunt ista tempora debent agnosci. Tempus primum est ab Adam usque ad CHRISTVM. Tẽpus secũdũ est à CHRISTO usque ad consumationem sæculi. Hæc sunt duo tempora. In primo quid est? Peccatum Adam quod CHRISTVS soluit. In secundo quid? peccata propria, quæ labor hominũ & solicitudo extinguit. Illud generale est, hoc speciale. Aduerte quod dicitur, Peccatũ Adam quod in filiis eius perficit, diuina clementia abstulit. Sarcinam illam in se suscepit saluator, & euertit: quando? In primo tempore, Vbi? in fonte baptismatis fluuioq; Iordanis, ibi clamabat Baptista, digitoq; ostendebat cœlestẽ principem dicẽs, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Peccatum mundi quid est? Delictum

Adam per traducem seminis ad filios deuolutum. Agnus igitur dei CHRISTVS tinctus in flumine, tulit noxiam sarcinam à patre in filios deriuantem. Nephas illud pessimum à serpēte suggestum: in fonte intinxit, in flumine aboleuit, in carne cremauit. Tulit debitum unius & donauit indulgentiā cunctis. Caput curauit, & sana sunt omnia mēbra. Verum ab hoc fonte, uel indulgentia generali, aliud iam exoritur tempus, commissa peccata non aqua delet, sed pœnitudo remittit. Et hoc tempus utrunque Psalmista Dauid in quinquagesimo psalmo notauit. Primum tempus posuit, ubi per CHRISTVM loquitur in psona Adam. Et quid dicit? Incerta, inquit, & occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi. Et quæ sunt ista? Incertum fuit saluari Adam lapsum in mortem, sed manifesta facta est & redemptio eius in carne, & remissio eius in aqua. Vidi in spiritu quomodo clementia tua missa per unigenitum, & patrem recepit de crimine, & filiū donauit saluti. Ecce incerta sapientiæ tuæ, quæ mihi tua dignatio reuelauit. Quid ergo Adam? ipse est qui per CHRISTVM exultat in Dauid dicēs, Dñe asperges me hyssopo & mūdabor. Culpa etenim mea me obruit, immo crimē præuaricationis fœdauit. Sed asperges me hyssopo, id est aqua uiua, & mūdabor. Asperges me aqua filii tui sacro sanguine mixta, & mūdabor. lauabis me, & sup ni-

uem dealbabor. Lauabis me in illo uēturo fonte & mystico flumine, in quo nō solū crimen meū extinguetur, sed & candor meus quem recepturus sum, & iam super niuem excellet. Futurū est genitor, ut mittas filiū tuū unigenitū qui auferat malū de mūdo quod per me introductū est, & nō fraudētur filii in facinore patris. Ille aperiet uiā salutis, ille reserabit remissionem fontis, & crimen meū abolebit in aqua & spiritu. Asperget me gratiæ suæ guttis, & mundabor. Lauabit me ignifero lumine, & super niuē dealbabor. Hęc est primo tēpore remissio generalis. Videamus quid in secūdo. Item Psalmista declarat. Vsquequaq; laua me ab inustitia mea, & à delicto meo munda me. Ecce tēpus, & tempus. Superius Adam, inferius Dauid. Ibi lauacrum est aquæ, ubi dicit, Lauabis me, & sup niuē dealbabor. Hic lacrymę sunt pœnitētiæ, ubi dicit Dauid, Vsquequaque laua me ab iniustitia mea, & à delicto meo mūda me. Illud publicū, hoc priuatū. Illud gratiæ, hoc clemētiæ. Illud omniū, hoc singulare. Illud mysticum, hoc morale. Abluitur Adam in corpore CHRISTI, ut ueterē abiiciat hominē & induat nouū. Abluitur Dauid ī corde cōpuncto ut reformet in se speciē quā crimen fuscauit. Ille renouat in fonte, iste reparat in fletu. Illū gratia curauit, istū gemitus reformauit. Qui cōmissum suū hirsuto corpore dolet, & lugēs peccati sui ante se pingit imaginē ita

afferens. Vsquequaque laua me ab iniustitia mea. Quare usquequaque? quia iniquitatem meam ego agnosco, & delictũ meũ cõtra me est semper. Tanquã si ita diceret, Sanaueras me domine iam ante in patre meo Adam, quãdo mẽbra illius in te suscepta tinxisti in fonte, abluisti ĩ flumine. Liber existebam beneficio tuo, nec potui indultã mihi gratiã retinere. Iterũ eñ in meipsum erraui. A patris delicto liber effectus, proprium commisi delictum. De publico ereptus laqueo, priuatum incurri. Nõ est iam fontis nec aquæ præsidium. Quid faciam, aut unde piabor? Nunquid mereor iterum indulgentiæ tuæ imbre perfundi, generaliq; lauacri flumine delui? Absit. Non ego iam aquæ munus repetam quod ablui. Semel petam quod semel concessum est. Ex mea me inopia redimo: ex meo me labore perfundo. Est in me exiguus q̃uidã humor, qui non me more torrentis infundit, sed modico sudore inrorat. Laboris mei me guttis ablui quæro, uerborúmque scintillis: uirus in me conceptum exuri desidero. Vsquequaque laua me ab iniustitia mea. Non iam aqua, sed opere laua me. Non baptismatis fonte, sed pœnitentiæ rore. Quia delictum meum cõtra me est semper. Vidi me: cognoui factũ meũ: stat ante me delictũ quod me deformauit. Vsquequaq; laua me ab iniustitia mea, quia cognoui quod feci. quod ego cognoui tu dignanter

ignoſce. Deſpice tu quod ego inſpicio. Sufficit me uidere hoc. Tibi diſplicui, auerte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Quare? quia delictum meum cõtra me eſt ſemper. Scriptũ eſt in corde meo, exaratũ eſt ſub oculis meis, fixum eſt in conſcientia mea. Abſue tu, quod ego ſcripſi, exime qđ ego depinxi. Hæc in figura plorata ſunt, induxi in ſpeculũ quinquageſimi pſalmi, in quo ad aſpectũ noſtrũ & primi temporis, & ſecũdi gemina imago reſultat. Primi in Adam, ſecundi in Dauid. Licet ambo ſiue Adam ſiue Dauid, primi temporis ſpacio concludantur. Spiritus eſt ſanctus qui loquitur in prophetis, & tempus utriuſq; a ſe diſtinguit, ut præuaricationis uenia ſignetur in Adam, pœnitẽtiæ munus exoluat in Dauid. Sermo nanq; propheticus & præcedentem faciem temporis, & ſequẽtẽ depingit in pſalmo. Vobis igitur dilectiſſimi ſermo iſte cõponitur, ad uos dirigitur iſta aſſertio. Vobis hæc diſputatio clarũ profectum habitura ingeritur, in quibus calor fidei, peccato forte interueniente perfrixit. Mens perdita obſtupuit, ſpes deprauata liqueſcit. Omniſq; futurorũ intẽtio apo riata torpeſcit. Dum ſecum unuſquiſq; perpẽdit ſibiq; reputat, ac intra ſe loquitur ita. Quid facturus ſum modo, quid ſuper agendum eſt mihi, aut quid reſtat ſperadũ? Redẽptus fui, & factus ſum ſeruus. Liber fuerã, & factus ſum ſeruus peccati. Perdidi

gratiam largitoris, amiſi beneficium redemptoris. Claro corpore egreſſus de fonte, cœno me iterũ in mundo perfudi, limóque fœdaui. Purus de gratia dei, factus ſum de propria intemperãtia perditus. Error meus de filio famulum, de intimo inimicũ, de hærede exterũ. Violaui ſymbolum meũ, corrupi pactum in ipſo ueſtibulo fontis conſcriptum. O quã infelix cõditio. O quam miſeranda conſilia. Operibus me diabolicis renuntiaturum ſpoponderam, & implere nõ ualui. Malis quibus carui, in ipſis relapſus contaminor. Euangelicam tunicam, rurſus in pellicia cõmutaui. Stolam meriti quã mundã texuerã, labe uitiorũ fuſcaui, & nouũ hominẽ iterũ uetuſtate contexi. Quid nunc requiro, aut quid expecto adhuc, ubi quæro fontem, aut ubi inuenio baptiſma? Nũquid eſt reſpectus ad aquã. Nunquid recipiet me adhuc unda, ut me reformet in utero aquæ & pariat innocẽtẽ? Aut forte quærere debeo adhuc dexterã ſacerdotis, quæ me mergat in fontẽ & inde iterũ purificet? Hæc tecum loqueris tu, hæc tecũ tractas cõſciẽtiæ tuæ onere prægrauatus? Sed quæ ſunt hæc uerba tua, o homo? cognoſce te eſſe imaginẽ dei. Sapientẽ te fecit deus, prouidũ animo, mente myſticũ, ſenſibus ſublimen, & uult te non perdere ſed ſaluare. Non perimere ſed protegere. Quare tu deſperas, quando ille non deſpicit? Conſcientiã tuam formidas, & ad caput indulgentiæ nõ

festinas. Quid putas esse fontem qui concepit? Aut quid æstimas esse undã aquæ quæ te peperit? Nũquid aqua est media aut unda in causa? Absit. Sed disce mysterium. Prudentia tua fons, & in te intellectus tuus aqua est inundans, habẽs aspectum cordis ut uideas temetipsum. Accepisti mentem altiora petentem, sta in altitudine mentis tuæ quasi imago dei, & de speculo hoc deifici operis profunda rimaris. Habes arbitriũ & sensum de deo cõcessum. Delibera te cum sis imago dei, quomodo non possis extingui. Si est in te prudentia, si habes cõsilium, & proprium mentis arbitrium, deus in te est. Ipse tibi erit pœnitẽtia, & fons, & baptisma, & remissio, qui nũquã in te nec desinit nec deficit. Quid ambiguus æstuas, quid resolueris animo, & inter inepta tædia conscientiæ tuæ fatigatus torpescis? Peccasti post fontem, lapsus es post baptisma, fecisti crimen post indulgentiam generalem. Quid nũc perit iam spes? Nunquid intercepta est retributio? non est ita homo. Quid circũduceris? signum accepisti de fonte, nõ desperationis sed miserationis. Non defectionis sed remissionis. Non ut unquam desperes. Signum acceperunt Iudæi. Quale? circũcisionis. Signũ acceperũt & Christiani. Quale? miseratiõis. Ecce signũ in Iudæis, cirũcisio carnis. In Christianis, circũcisio cordis. Sed satis hæc illa præstãtior. In illa sanguis incisionis, in hac aqua remissionis. Ibi plaga carnis,

hic palma pietatis. Ibi obſeruantia rigida, hic in-
dulgentia regia. Et hoc utrũq; ſignaculum CHRI
STVS pendens in patibulo prænotauit, quando
de uulnere ſuo & aquam eduxit & ſanguinem. Vt
ſanguinis ſignaculum daret Iudæis, aquæ uero in-
dicium gentibus Chriſtianis. Signum ergo tu acce
piſti de fonte, non iudaicum ſed euangelicum. Ex
illa die illaq; hora qua egreſſus es de lauacro, ipſe
tibi es fons iugis & diuturna remiſſio. Nõ opus ha
bes doctore, non dextra ſacerdotis. Mox aſcendi-
ſti de ſacro fonte, ueſtitus es ueſte alba, & unctus es
unguẽto myſtico, facta eſt ſuper te inuocatio, & ue
nit ſuper te trina uirtus, qui nouum uas hac noua
perfudit doctrina. Exinde teipſum ſtatuit tibi iudi-
cem & arbitrũ. Deditq; tibi notitiam, ut poſſis ex
te diſcere bonum & malum, Ideſt inter meritũ &
peccatum. Et quia non poteras manẽs in membris
corporiſq; cõpage, liber exiſtere a peccato, immu-
niſq; eſſe à noxa, poſt baptiſma remedium tuũ in
teipſo ſtatuit, remiſſionem in arbitrio tuo poſuit,
ut non quæras ſacerdotẽ cũ neceſſitas flagitauerit,
Sed ipſe iã ac ſi ſcitus pſpicuuſq; magiſter, errorẽ
tuũ intra te emẽdes, & peccatũ tuũ pœnitudine ab
luas. Itaq; deſinat duritia, ceſſet deſperatio, deſinat
ignauia. Fons nũquã deficit, aqua intus eſt, ablutio
in arbitrio eſt, ſanctificatio inſolertia eſt, remiſſio in
rore eſt lacrymarũ. Nolite reſoluere in ſegnitiã, fõs

est in homine ꝑpetua pœnitudo cõseruatus. Ibi est pœnitẽtia ad uocem baptistæ, qui sic uociferatur in heremo, & penetrabili clamore desertas hominum mẽtes exaggerat dicẽs, Pœnitẽtiã agite adpropinquabit enim regnũ cœlorũ. Nemo potest ſupni imperii habere apicẽ, habere faſtigiũ, niſi fuerit pœnitẽtiæ ſuffragio fultus. Ad regni ſupni penetrabilia nõ ꝑuenit quiſq̃, niſi egerit pœnitẽtiã. Repetit adhuc baptiſta, Ego inquit baptizo uos aqua in pœnitẽtiam, ſed alter eſt poſt me ueniẽs qui uos baptizabit in ſpũ ſancto & igni. Noli tu iã quærere neq; Iohãnẽ, neq; Iordanẽ, ipſe tibi eſto baptiſta. Pollutus es poſt lauacrũ, uitiata ſunt uiſcera tua. Cõtaminata eſt anima, tinguere in aqua pœnitẽtiæ, ablue te abũdantia lacrymarũ, exuberet fons compunctionis in extis tuis. Exundent aquæ uiuæ in fibris tuis. Para te uenienti domino, & ipſe te baptizabit in ſpiritu ſancto & igni, habens uentilabrum in manu ſua, q̃d eſt inſpectio, uel põderatio pœnitudinis ac peccati. Ipſe ꝑpẽdit in te utrũq; pondus, ipſe inſpicit in te molẽ & molẽ. Vnam pœnitentiæ, & unã peſtilentiæ. Et pœnitentiæ quidẽ fructus, ac ſi triticũ cõgerit in tuũ profectũ. Peccata uero tua quaſi peſtilẽtiæ paleas, cõburit igni inextĩguibili. Hæc eſt priuata remiſſio, intimo corde prouocata, & pœnitudine adquiſita. Multa ſunt repetenda, plurima

replicanda. Genus hominum fragile est, & lubrico semper gressu incedit. Natura corporalis obnoxia est, rebus cōtrariis. Passionibus etenim diuersis, ac uitiis subiacet. Nec tantū de propria puritate, quantum de diuina pietate dirigitur? Et si hodie quis cōfidat de merito, de robore animi, de uigore uiscerū, crastino fallitur ac decipitur. Sic enim protestatur Apostolus dicens, Et qui se putat stare uideat ne cadat. Carcer est uero qui animæ fortitudinē premit & claritatem contaminat. Laqueus est semper imminens, iugiterq́; insidians. Laqueus est pestifero lapsu protensus in uia. Et inde est quod clamat propheta, in uia hac qua ambulabā, occultauerunt laqueum mihi. Et iterum. Iuxta semitam scandalū posuerūt mihi. Implicatur plerunq; anima in hoc corporeo laqueo, & si uelit, & si nolit, nec liberatur sponte, prius quam diuino suffragio per pœnitudinem supplicans ut ait iterum propheta, Benedictus dominus qui nō dedit nos in captione dentibus eorū. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantium. Laqueus contritus est, adiuuante domino & nos liberati sumus. In laqueo hærebat anima erepta est non suis uiribus, sed diuino præsidio. Et quis est iste laqueus. Nisi caro quæ animam in proposito suo bene currentem uexat semper, carpit iugiter, capit frequenter.

Est enim

Est enim unus stimulus per membra insidians dico quomodo in oculis est laqueus grauis. Aut non cognouisti quemadmodū anima non dicam sæpe, sed semper captiuatur in aspectu? Vnde auaritia insidiatur, unde libido incēdit, nisi de corporali aspectu? Vidisti laqueum fortem. Nec immeritò scriptum est, Nequius oculo quid est factum in homine? Et iterum, Intrabit mors per fenestras uestras. Et lingua tua laqueus est insanabilis: spargit enim uenenum maledictionis, blasphemiæ, susurrationis, detractionis, & non solum corda sed etiam exulcerat animā. Et inde est quod obsecrat ille præsul pœnitentiæ dicens, Pone domine custodiam ori meo, & hostium circunstātiæ labiis meis. Nec minus interserit alter, Quis dabit cogitationi meæ flagellum, aut quis imponet super labia mea signaculum? Certe ut tunc loquar quando nō est tacendū, & quod prompserit līgua nō mordeat, sed nutriat animam. Sonabit uox aduersa in auribus, & homo interior stimulatur in ira, cōcitatur in cæde. Vides quia & in auribus laqueus permanet? & inde illa scripturæ commotio sonat, Sepi aures tuas spinis, noli audire linguam nequam. Laqueus est in manibus, ut dictum est, iniquitatem manus uestræ concinnant. Et iterum, Vt quid mihi ieiunastis quando subditos uobis conpungitis, & percutitis pugnis humilem? Quid dicam de noxio pedum incessu,

cursuq́ cruore infecto, ut est illud, ueloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Has nanque insidias corporales, hos laqueos singulorũ membrorum de corpore eruendos sententiis suis decernit Saluator. Si oculus tuus dexter, si manus tua uel pes scandalizat te, id est animam tuam diuina desyderantem, cœlestia cogitantem deprauant. Si laqueis suis te implicãt, aut fraude sua nituntur uisus eruere, abscinde nõ manum aut pedem, sed pestilentiam tibi per hæc membra morbumq́ illatam. Quapropter dictum est, Si oculus tuus dexter te scandalizat, si manus dextra uel pes, nisi quia omne quod bonũ est dextrum dicitur, similiter malũ appellatur sinistrũ. Et est pars dextra, & est pars sinistra. Dextra suos retinet probatos, sinistra suos æque reprobatos. Ad dextros quid dicit CHRISTVS? Venite benedicti patris mei, possidete regnum paratum uobis ab origine mundi. Quid ad sinistros? Discedite à me maledicti in ignem æternum. Vides quanta dissensio est in sinistro & dextro? quid igitur si oculus tuus dexter scandalizat, disce quid est quando committis peccatum, oculo tibi ministrante dulce tibi & dextrum uidetur. Et dextrum hoc tunc corrigitur in sinistrum, quando residente domino & discutiẽte peccata, cœperis inter multos alios & ipse audire. Discedite à me maledicti, peccatores, iniusti, in ignem æternum. Scandalizauit te

uit te oculus, subripuit, delinquis, per uisum te implicauit, erue eum. Quid iubet eruere? oculum, an peccatum? Oculum suggerentem cōmissum. Nunquid oculus peccauit quia uidit, an magis animus delinquit quia concupiuit? Cæterum si per cuncta peccata uel scandala, non animi cupiditas reprimenda est, sed effodiendus est oculus quia uidit, nullus iam habiturus oculos est. Nō est quisquam, ut arbitror, cui oculi remanebunt, quia nō est inter mortales qui non cōcupiscit, aut scandalizatur, aut peccat. Homo ne inculpaueris oculum ad gratiam tibi concessum, cuius beneficio lumen uides, ornatus est capitis, speculum est membrorum, totiúsque corporis fenestra gratissima. Noli hunc inculpare quia cernit, sed inculpa quæ cernit, sed inculpa tibi ipsi, quia concupisti. Erue, non oculum de capite, sed errorem de corde: euelle, non aspectum corporeum, sed concupiscentiæ crimen: non est iussum oculum delere, sed crimen euellere. Dexter fuit oculus, quando tibi obduxit scandalum, hoc est quod dicit, quando te inquinauit & polluit. Sed erue eum contraria fortitudine. Noli te uulnerare cogitare, sed ad uincendum te præcinge. Esto armiger pœnitentiæ, & protinus euertes peccatum. Dulce fuit uitium cum delectarit anima, sed fiat tibi nunc dulcior pœnitudo, quæ

non ſolum delectet, uerumetiam nutriat animam. Cōcupiſti malum, uicit te cupiditas, perpetraſti nephas. Erit animis tuis dexter oculus, id eſt dulcedo peccati. Erue oculum iſtum ſiniſtro conſpectu conſertum, qui te non illuminat ſed contenebrat: & de dextro tranſfert te in ſiniſtrum. Sed dicis malū hoc quod aſſeris à me extirpādum. Intus eſt oculus iſte nephādus. Nō uidetur in pectore: habetur in corde cōſcientiæ fixus. Quali arte ualebo eum eruere, qui nec manu contingi poteſt, nec digito erui aut euelli? Vis oſtēdam tibi manum, & digitum, & artem qua poſſit euelli? Quando percuſſiſti pugnis humilem, induxiſti in te peccati oculum. Quando porrexiſti manum tuam ad ſubleuandū humilem, ad ſatiandum inopem, eruiſti de corde tuo nequitiæ oculum, qui te ſcandalizauit. Vides quali manu, digitoq; & arte noxius ille euellitur oculus qui te de dextro dirigit in ſiniſtrum? Dulcia ſunt uitia dum in actu ſunt, ſed fiunt protinus amara poſt actum, Mel inquit ſtillat ex labiis meretricis: & hoc dulce. Ad tempus quidem ungit gulā, impinguat fauces: nouiſſime uero conuertitur in amaritudinem fellis: & quod fuit dulce ad tempus, fit amarum in fine. Feſtina igitur & ne tardus exiſtas ad corrigendū te de ſiniſtro in dextrum. Cecidiſti per oculum: cōtaminauit te aſpectu ſuo: abluat te aqua ſua. Induxit in te laqueum: eruat te de laqueo. Habet enim in ſe

in se magnū lacrymarū auxiliū. Impulit te obscœnis sordescere actibus, turpiq́ꝫ mucrone caput abscidit, id est auaricia aut libidine. Age tu, exerce te contra talē oculū, erige te contra aspectū tuū, agita uenas cordis tui quæ tendunt ad oculū & dic illi: Ocule ad te recurro, tibi imputo. Exue quod implicasti. Tu me uulnerasti, tu me sana, tu me polluisti tu me purifica. Ablue quod inquinasti, erige qđ elisisti. Corrige quod euertisti, absolue quod per scandalum obligasti. Tu uidisti, ego concupiui, tu inspexisti & ego peccaui. Vidisti aurū, uidisti possessiones aliorum & prædia, cæcauit ambitio, cœpi uelle quod meum non erat, cœpi auferre aut argumento inuadere aliena. Tali me scandalo obcæcasti. Quid dicam de fœminea specie, quantum intuēdo eam collapsa est anima, effœminata sunt uiscera, & quasi concupiscentiæ sagitta percussus de quodam præcipitio corrui. Da modo liquorē tuū, & dele peccatum meum. Irriga me imbribus tuis, irruant aquæ tuæ & obruant crimina mea. Hæc loquere cum oculo tuo, qui te scandalizauit. Præterea percipe te in futurū iudicium. Punge uenam cordis tui pœnitentiæ stimulis, & de imo corde atq́ꝫ de intima mente, educas aquam uiuam in capite profluentem. Fiat caput tuum fons remissionis & fluuius indulgentiæ, & exinde non solum per dextrum oculum, sed & per sinistrum gemini riui cur-

rant, fluantq́ tibi ambo oculi pariter sanitatis rorē ac indulgētiæ imbrē. Vult enim indulgentissimus cognitor, ut fletus purget, quod uisus polluit, et qđ fœdauit cupiditas, reformet cōpūctio, ut eruas de corde pestiferū oculū, plangēs & ingemiscēs & dolēs. Sicut dolens Hieremias propheta cū populum plangeret transmigratū, sic dicens, Quis dabit capiti meo aquā, aut oculis meis fontē lacrymarū? & ille quidem populū deplorauit captiuū. Tu autē ingemisce pro anima quā cupiditas uiolauit, & oculus dexter fecit degenerem. Sic eruēdus est oculus, sic abscindēda est manus, uel noxia membra. Nam ubi auaritia, ibi manus dextra, dentibus uenenatis armata, ut percutiat, ut affligat, ut auferat aliena. Vbi libido, ibi dexter oculus noxio aspectu armatus, qui modicū delectat, & multū nocet, qui uiderit (īquit) ad cōcupiscēdū mulierē, iā adulterauit eā in corde suo. Vidit oculus, concupiuit caro, peccauit anima. Fleuit iterum oculus, abluta est caro, absoluta est anima. Auaritia, infandū est uitiū in hominibus. Radix est una in præcordiis fixa, ex qua pullulant oīa mala. Quid est auaritia? cupiditas radix omniū malorum. De ista radice exurgunt mendacia, oriuntur periuria. Qui enim est aut distractor, aut emptor, qui lucri gratia habet de cupiditate tractatus, nōne plerūq; peieras, sæpe mentitur? sine hoc uitio negotiator, aut rarus aut nullus est.

Et quid dico negociatorē, impoſtorē uſos cū mertiis? Videamus quæ res facit prædones, aut unde erūpunt proditores. Nonne de auaritia prædo fuit rex Ahab, quando per factionem doloſæ mulieris falſa, ſub proditione iuſtum trucidauit, ut uineā eius uiolentus inuaderet? Auarus fuit & Iudas cū proderet CHRISTVM Iudæis, cum acciperet ab eis triginta argenteos. Tolle auaritiam, & non eſt diſcordia, aufer auaritiā, & ſolus amor regnat. Deſinat auaritia, & ceſſat ambitio. Tolle cupiditatē, & nemo dicit hoc meū, aut hoc tuū. Fraus inde germinat, dolus inde conſurgit, factio inde concinnatur, iræ quoq;, inſidiæq;, homicidia, bella ipſa ſiue publica, ſiue inteſtina, cupiditatis & auaritiæ fructus ſunt. Et ſi quando uel armis, uel argumentis, alter alterum uel ſuperauerit, uel trūcauerit, res eius uelut uictor diripiat, ſuamq; auaritiam ſuppleat. Et hoc eſt quod ſcriptura teſtatur Apoſtolus dicens, Radix omnium malorum eſt auaritia. Diſce diligenter quid ſit in homine. Duas habet in ſe duorum malorum fixas radices, quibus repugnando intra uexatur & carpitur. Et quæ ſunt iſtæ radices? una eſt auaritia, & una eſt luxuria. Auaritiæ radix ubi eſt? in cupidine mētis. Luxuriæ ubi eſt? in uoluptate membrorum. Cupiditas nāq; mētis, in auaritia inardeſcens, armat manus, pedeſq;, & facit in his forenſe peccatum, & crimen extra

corpus. Radix uero luxuriæ quæ succis membrorũ nutritur, uenarumq́ humoribus irrigatur, cogit ipsa uiscera in obscœna cupiditate delinquere, & facere peccatum intestinum. Igitur est peccatum auaritiæ, & est peccatum luxuriæ in membris. Duo sunt in homine capitalia crimina. Vnum intus, & unum foris. Vnum in membris, & unũ extra mẽbra. Est peccatum luxuriæ in membris, & est peccatum auaritię extra membra. Et ut credas hoc ita esse quod dicitur, audi eundem Apostolum prosequentem. Omne peccatum quodcũq fecerit homo extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Sed dicis. Si pedes currũt ad prædam, si manus diripiunt, quomodo potest absq corpore esse peccatum? Non est quidem dubiũ quod omne peccatum, membris ministrantibus perpetratur. Sed aliud est, per membrum committere, & aliud in membra delinquere. Per membra enim quod committitur, in hoc animus delectatur. Carnis autem uoluptas, hoc nec sentit nec recipit. Et ideo dictum est, omne peccatum quodcũq fecerit homo extra corpus est: libidinis uero faces, ardentésue, furias, intra se cõtinet caro, ex radice luxuriæ pullulãtes. Dulcibus nãq illicebris ad modicũ excitatus uel expressus humor, trahit ad se ex imis uiscerum uenarumq́ medullis totius corporis uoluptatem. Quod ubi Apostolus intentissime inspexit,

 absolute

absolute fixit sententiam dicens, Qui autem fornicauerit in corpus suũ, peccat. Vae mihi quid acturus sum homo fragilis, qua uirtute ualebo tantae atrocitati resistere, duorũ in me consistentiũ uenena, qua sorte possum uitare? Si radix auaritiae multiforme crimen exulcerat animã: si radix luxuriae ignitas libidinũ faces ministrat, quibus uiscerũ medullis exurit. Quid faciam? quae uirtus in me? aut quae substantia mea? Viuunt in me duo serpentes pariter: auaritia & luxuria. Mordent semper, exulcerant iugiter: collidunt frequenter, & stare contra tales bestias propria uirtute non possum. Si aquae iam adminiculum non est, si spiritus sanctus deest, quis me liberabit de corpore mortis huius, quis me eruet ab hac nequitiae mole, morsuq; ferali? Homo noli diffidere, res in promptu est, uita in manu est, uirtus in uoluntate est, uictoria in arbitrio est. Si uoluisti, uicisti, si nolueris, uictus relinqueris. Qui uult uincere, conatur ut uincat. Qui desperat, amisit uictoriam. Quid times cupiditatis crimen, uel auaritiae facinus? Noli timere. Radix ista omniũ malorum, id est auaritia, habet aquam propriã. Et aqua ista quae est, nisi eleemosyna? Non audisti quid scriptũ est? Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatũ. Magna haec sentẽtia, desinat quaerela, desinat dubitatio. Nam ubi eleemosyna, ibi aqua: & ubi aqua, ibi spiritus: & ubi spiritus, ibi

remiſſio. Deſinat deſperatio. Aqua & ablutio & re miſſio in eleemoſyna largientis eſt. Ne differas ablui inquinatũ corpus & animã fontibus eleemoſynæ, ut redeas rurſus in præmiſſi baptiſmatis formam. Sicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccata. Tanquã ſi ita dictum eſſet, Sicut aqua extinguit ignẽ ardentẽ, ſic eleemoſyna diſcerpit auaritiam, funera hominumq́ꝫ crimina, uincula funeſta diſrumpit. Vidiſti aquã eleemoſynæ. Vis ſcire quòd & luxuria & libido in aqua eſt? Peccatũ corporis inceſtat. Nunc aquã habet cõtrariam. ubi? nonne in oculis? & meritò de corpore. De oculis ſtillat aqua, quæ totius corporis contractus diſſoluit, & abluit fœditatem. Nã ſicut peccatũ quod extra corpus eſt, eleemoſyna fulminat & extĩguit, ſic uitiũ libidinis quod mẽbra inceſtat, lacrymarũ ubertas extirpat. Ergo peccatũ quod extra corpus eſt, propriũ habet fontẽ eleemoſynæ, & flagitiũ qđ intra corpus cõmittit, ſuũ habet fontẽ ex oculis ꝓfluẽtẽ. Vt ſcias tu qa eleemoſyna auaritiæ flãmas reſtinguit, & libidine fuſcata uiſcera ꝓfuſis iterũ fletibus albẽt, meritumq́ꝫ receptãt. Sed q̃diu uerba ĩnui. Accipe euãgelica documẽta, accipe duos duorũ criminũ indices. Habes publicanũ, habes & meretricẽ, publicanũ in auaritia, meretricẽ in luxuria. Criminũ præſules facti ſũt, diuinæ miſericordiæ indices. Vis ſcire quõ iſti duo uicerũt, & criminoſa cõtagia

euaserũt? Saluatus est publicanus. Qua manu? Nõne p eleemosynã. Recepta est meretrix, quo præsidio? nõne p lacrymas? Sed causã replicemus. Agnitus, inqt dñs IESVS pambulat in Hierico. Et ecce uir nomen Zachæus homo peccator, auarus, diues ex rapinis, & hic qrebat uidere dñm IESVM ut sciret qlis esset: nec poterat eũ uidere turbarũ obstipatione seclusus. Modicæ nanq staturæ erat. Cõtigit inuenire eũ arborẽ sycomorũ: ascẽdit festinus & uidit. Quid uidit? saluatorẽ sęculi. Bene festinauit, optime ascẽdit, qui dũ auidus cupit uidere saluatorẽ, salutẽ ipsam quã ignorabat inuenit. Et quid dicã uidit? ante uisus est q̃ uideret. Trãsiuit, inquit dñs IESVS: uidit illũ, dixitq; ei, Zachæe, festina, descende, hodie nanq in domo tua me manere oportet. Dñe quid est hoc quod dicis? Nunqd nõ sunt fideles q ad talem hoĩem applicas? Publicanus est Zachęus, ĩmo princeps publicanorũ, peccator est & prædo: uidere te uoluit tãtum. Nunquid de sola uisione iã debet saluari. Ascendit in arborẽ ut uideret. Si autẽ nec dum uidit actusq; suos necdum ĩgemuit. Nunquid confessus est maculã suã? aut flagitia replicauit? Nunquid fleuit ante te, aut fecit eleemosynam ĩ peccatis suis, & adhuc homo pphanus, & dicis illi, hodie ĩ domo tua me manere oportet? uix dhuc uel uidere te meruit, & iam angulos eius uisitas, hospitiumq; amplecteris. Verũ hoc officii tui est ĩdulgẽ

tiſſimæ curæ,qui nõ ueniſti iuſtos inuitare,ſed peccatores corrigere. Manes cum publicanis,manducas cum peccatoribus,iungeris cum iniuſtis,ut hac ſocietate quaſi arte quadam eos conuertas,& corrigas ad ſalutem.Zachæe deſcende,inquit,quia hodie apud te me manere oportet.Et quid Zachęus? deſcendit confeſtim de arbore,iam uerbo dñi emẽdatior. Aſpectus eñ dñi emendauit prædonem,& ſolo ſermone mutauit ſenſum eius.Deſcendit, perniciter ꝓperauit,exultans parauit hoſpiciũ,ſuſcepit uitæ præſulem,& factus eſt filius Abrahæ.Manſit apud illum CHRISTVS,inſpirauit illi ignem ſecretorum,ignem fidei,ſpiritus ſancti occultũ ardorem,ut amore dei & calore fidei flagrans talia uerba depromeret, Domine,ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus. Audiſti quid dixit? Ecce dimidium bonorũ meorum diſpergo pauperibus. Tanquam ſi ita diceret,Modo uidi, modo cognoui. Saluator,nõ ex me ſed ex te facta eſt correctio mea,perſenſi prædas meas,penſaui actus peſtiferos quos in auaritia ꝑpetraui. Oro,obſecro, adiuua me miſerũ & peccatorẽ. Ecce erogo quod abſtuli,ecce reficio indigentes quos læſi,ecce ueſtio quos nudaui:& ſi quid alicui fraude abſtuli,in quadruplo reddam. Vidiſti largitionem raptoris,inſtat adhuc dicendo, Adeſto domine, ego in quadruplo reddo quæ inique abſtuli.Tu cura criminoſum, tu ſuſcipe uotũ

pe uotum meum, & sana uulnera mea. Eruat eleemosyna quæ obruit auaritia. Indignantur quidam & imputare conantur domino, cur ad peccatorem diuerterit, & ī domo publicani mansitare uoluerit. Sed quid dominus ad eos. Nunquid uos ita? Nolite sic de me sapere. An nescitis quoniā publicanorum sum & peccatorum saluator? Amen dico uobis, quod hodie salus facta est domui Zachæi, quoniā & hic filius est Abrahæ. Salus illi facta est quoniam saluatorē & uidit & cognouit, & recepit, & p̄ceptū eius impleuit. Non audistis quid dixit? Dimidiū substantiæ meæ do pauperibus, & si cui aliquid defraudaui, reddo quadruplo. Quid uos indignamini talē operariū? Tā maturè conuersum possum repellere & nō libēter recipere, & hūc despicere tā cito trāslato de malo ī bonū, de præda ad palmā? Non uidisti quia publicanus factus est indigētiū præsul, & homo forēsis meruit esse filius Abrahæ? Nō meministi quia filius hominis uenit quærere qđ errauerat, saluare qđ perierat? Aspicite publicani, intuemini peccatores, ptēdite auari, fures, atq; raptores. Videte exēplū Zachæi, Inspicite qualem inuenit fontis uenā aquarūq; flueta. Quibus se per eleemosynā spōte pfudit, sordesq; suas oēs in publica functione cōtractus distruxit. In Zachæo sententia illa absolutè pcessit, Sicut aqua extīguit ignē, sic eleemosyna purgat pctm̄. Pusillus corpe, factus est

præclarus opere. Flagitiosus cõceptus, felix subito de eleemosyna nascitur. Modicus ascẽdit arborẽ ut uideretur a CHRISTO, & uulgaretur ĩ mũdo. Arbor optabilis salubri medicamine plena, quæ in solo aspectu subuenit peccatori, & sanctificauit ꝓphanũ. Non talis inuenta est arbor ista qualis illa principalis de qua dictũ est, Qua die manducaueritis ex ea morte moriemini. In illa serpens decepit simplices, in ista saluator subuenit peccatori. Imitare & tu Zachæũ, ascende in arborem animæ tuæ. Arbor est ĩ te, alta fides tua, & specula excelsa. Sta in cacumine huius arboris huiusq́ꝫ speculæ, ut ualeas uidere Deũ, CHRISTVMq́ꝫ trãseũtem sicut uidit Zachæus. Ille ascẽdit in arborem quia non poterat uidere præ turbis. Te non turba hominũ retinet, aut caterua excludit, sed habes inter uitiorum syluam, & cogitationis cateruas quæ mẽtem tuam obumbret, & aspectum aporiant. Sed tu conuelle de corde tuo syluam istam malè umbrãtem. Repelle noxias cogitationes & consciẽtiæ strepitum. Relinque in animo tuo unam arborem limpidam, fructiferã, crucis stigmate præferentem, in quam ascẽdens uideas & ipse CHRISTVM sicut uidit Zachæus, & dicat tibi, Amẽ dico uobis qđ salus hodie homini isti facta est, quoniã & hic filius est Abrahæ. Cõpũgere ꝓtinus in affectu uerborũ eius, & cõcipe animo cũ magna alacritate facere eleemosynã. Por

rige modicũ, & promerere multũ. Eroga terrena, & exige sempiterna, sicut fecit Zachæus: qui dũ terrenã dispergit substantiã, nõ solũ cõgestã molẽ fõtibus eleemosynæ deluit, sed & iã heres regni cœlestis, & filius Abrahæ esse ꝑmeruit. Vidisti elegãtissimũ documentũ, uidisti Zachæũ nephas auaritiæ, eleemosynæ imbribus expiatũ. O quã singulare salutis cõpẽdiũ erogare pauperibus, & ablui de peccatis. Eleemosyna subito cõuersum hominẽ de peccatis, non solum purificauit, sed & iam coronauit, & fecit de publicano paradisi ciuem. Si suppleta est ratio, si cumulata est de stipendiis pauperum remissionis mensura, et sufficit tibi exemplum publicani, qui miserabiles actus trãsacti temporis, per eleemosynam, quasi per flumen indulgentiam traxit, atq; mundauit, seq; auaritiæ laqueo per erogationem eripuit. Accipe nunc aliud pietatis exemplum in muliere meretrice propositũ, ut possis euadere luxuriæ crimen, & fornicationis capturam. Retine quod præmisimus, quia duo sunt in homine capitalia crimina, auaritia & luxuria, & docuimus quod auaritiæ crimen calcauerit publicanus. Audistis enim quia erogauit esuriẽtibus, & euasit, Pauit paupes & meruit esse q̃d nõ erat. Nũc de luxuria erit sermo ĩ meretrice memoratus. Mulier a te exigimus q̃d multis ꝓsit. Meretrix, da nobis exẽplũ, ut sciamus q̃modo stuprata mẽbra tua nõ sunt

a deo despecta, sed magis recepta. Dic nobis criminosa, quatenus effecta es casta? Noli tacere publicana, sed pro nobis beneficiũ CHRISTI, & doce nos quo genere facta es de meretrice, uirgo. Audite causam, discite curã, quia princeps misericordiæ mirabilia fecit. Recepit meretricẽ, purgauit publicanũ, clarificauit corruptã. Pharisæus quidã noĩe Simon, CHRISTVM rogauit in domũ suã, & parauit illi cõuiuiũ ut ederet apud illũ. Ingressus inquit dominus dignanter discubuit. Et hoc quoq; miranda humanitas, ut ut deus in domo Pharisæi, & discũberet & ederet. Apud Zachæum mansit, apud Pharisæũ mãducauit. Et hoc quare? Nisi quia publicanorũ erat, & amicus & saluator? Sed discũbẽte illo etiam edente in domo Pharisæi quid factũ est? Ecce mulier peccatrix quæ erat in illa ciuitate, ubi cognouit quia ĩtrauit CHRISTVS, & recubuit in domo Pharisæi, subito q̃si meretrix audax intrauit in domũ, & attritã publicis aspectibus frõtẽ obtulit saluatori. Audacter intrauit nõ iã meretrix sed modesta, non libidinẽ expletura, sed lucẽ uisura. Intrauit nõ ad libidinis formã, sed ad indulgẽtiæ fontẽ. Intrauit non ubi iam ultra sordesceret, sed ubi contractas depõeret sordes, & stuprata uiscera dño miserante purgaret. Supergressa est a uita nec respexit ad Pharisæũ, sed recto limite direxit ad fontẽ, pudore priuata & pœnitudine armata. Et quid fecit?

 Contulit

Contulit se ad pedes CHRISTI, in toro recumbentis stetit anxia, curuatoq́ corpore pedes domini tenet rea, & remediũ elicit. Vritur, animo loquitur, tacet & gemit silenter, instat importune pœnitudine stimulata, subrigit ad cœlum animũ, aspectumq́ defigit in terra. Illum solũ uidet quem tenet: illi pandit peccatum suũ, illi peccata detegit, & criminosam reserat conscientiam. Cor suũ supra pedes eius mistum cum fletibus fundit. Capillis etiã mollibus lacrymis perfusos pedes quasi linteo quodam detergit. Nec solum lacrymis abluere satis est & crinibus tergere, insuper de alabastro quod in manu tenebat unguento perfudit: ut pedes quos rigauerat unguento liniret. Atque in his tribus speciebus immunda mulier in lacrymis & capillis & unguento quasi fontem baptismi sui de pedibus CHRISTI extraxit. Nã in fonte baptismi quid aliud est quàm aqua & crisma & uestis alba? huic mulieri pro aqua fletus fuit, pro crisma unguentum, pro ueste capilli. O mulier peccatrix, multa adinuẽtio tua. Quis tibi mõstrauit talem, aut inuenire aut proponere artẽ? ut cõgesta in te crimina mometaneis lacrymis uinceres, crinibus raderes, unguẽto stirpares? Quid ergo? Intrauit, inquit, mulier peccatrix cum alabastro unguẽti, stetit iuxta pedes CHRISTI. Et quid saluator? Nunquid ignorabat eam? Nunquid nesciebat quod esset publicana? hoc nephas est dicere.

Verùm ubi uidit cōpunctā, iam nō reppulit quasi publicanam, aut spreuit importunā, sed recepit dolentem, & amplectitur pœnitentem. Non ei imputauit ut erat imputandum. Non ei dixit dn̄s meretrix, adultera, fornicaria, fluida, tu uenis ad me, tu proximasti, tu ausa es pedes meos manibus pollutis contingere? Non uides massam malorum tuorum? calent adhuc in te crimina, membra tua feruorem libidinis spirant, corpus tuum criminosis maculis plenum est. Animam ipsam intus contaminationis tuæ funesta sarcina premit, & tu tātis sceleribus deprauata ausa es uenire ad me? non illi sic CHRISTVS nec imputauit, nec dixit. Qui & si dixisset, illa talis mulier parata erat sine dubio contraria respōdere. Si dixisset illi CHRISTVS immunda mulier, fœdissima, contaminata, cessa, à me discede, nullam habeo cū meretricibus causam. Habuit illa respondere ut hoc illi opponeret. Dn̄e rex cœlestis redēptor mundi, quæ sunt hæc? quid descēdisti de cœlo, propter iustos tantum? Et quanti sunt iusti, sic peccatores repudias? Vbi ppl'us tuus, aut quos medicus uenisti curare? Nunquid sanos? Absit. Sanis nō est opus medicus, sed meretricibus opus est medicina. Publicani te pulsant, ut curam accipiant: peccatoribus uenisti porrigere manum, elisos erigere, cæcis reddere uisum. Medice, non me repellas uulneratam, & si me repellis, ego nō rece-

do,sed iure meam de te exigo sanitatē:quia sanare uenisti saucios,non repellere. Tergo pedes tuos,nec ante discedo quàm percepero curā.Omnipotēs suscipe importunā, & noli despicere pulsantē meretricem.Ecce preciū tibi offero pro redēptione mea. Corrige ad me aspectū tuū. Et quid est qđ offero? Indigens sum, inops sum, nihil habeo in substantia præter lacrymas : & hoc satis tibi est. Scio ego ꝙ grata sit ista oblatio.Nō quæris pecuniā,sed exigis pœnitentiam. Nec libamina tantum quæris,quantum lacrymis delectaris.Sacrificium tibi est cor cō tribulatū & spiritus cōpunctus.Suscipe itaꝗ pretium pœnitētiæ meæ, & da mihi præmium indulgentiæ tuæ. Pastor bone dic mihi quæso,nunquid non sum de ouibus tuis?sed erraui de grege, & facta sum sicut ouis perdita. Quære ancillam tuam, & fac me de meretrice pudicam.Noli me despicere,non sum sola,multas habeo compares,& quàm maxima pars ouium tuarum in me est.Pastor excelse quære oues dispersas, & scabie contractas. Collige eas in unum, & imple ouile tuum. Tu nanque dixisti, Habeo & alias oues quæ non sunt ex hoc ouili, has oportet me aggregare ut fiat unus grex & unus pastor. Quæ sunt istæ aues, quæ non sunt de mandra tua? nunquid meretrices & publicani? nunquid peccatores,adulteri,& iniusti? Cæterum si hos repudiaueris uel excluseris,qui

remanebũt qui impleant ouile tuum? Prophetæ & Apoſtoli, martyres, uirgines, & continentes. Quanti ſunt ad integrum populũ? Si igitur præſcribitur peccatoribus, pauci intus & multi foris erunt. Sed quoniã redemptor es generalis & paſtor cõmunis qui ueniſti non perdere ſed ſaluare: collige corruptas oues & ſcabie cõſperſas ad caulas cœleſtes. Fac de omnibus unum gregem: & eſto omnibus unus ſicut promiſiſti & ſaluator & paſtor. Obſecro te ego mulier ut indigna, & tacita intra me prece depoſco, ſciens te eſſe errantiũ medicũ. Dolorem meũ uerbis ingemino, & actionem meam ſecretis ſingultibus premo. Eſto mihi aduocatus. Suſcipe cauſam meam, & ſolue compedes meas. Multum eſt quod merui tangere pedes tuos. Ego fletibus pœnitentiæ perfundo pedes tuos. Tu lumen indulgentiæ, dele crimina mea. Tãgo te ſaluator, ego ĩmũda mulier, & oſculor pedes tuos, non ut inquinem quod tango, ſed ut abluar ab eo quem tãgo. O meretrix, magna eſt fides tua, mira conuerſatio, clara confeſſio. Non te iam dicimus meretricem, ſed omniũ meretricantium medicam. De te enim capiũt multi recuperationis exemplũ. Sed cœpti capituli ordinem replicem. Phariſæus interea qui rogauerat dominũ, ubi uidit uelut indignam mulierem, ait intra ſe; Hic ſi eſſet propheta, non ſineret hanc mulierem tangere ſe, cuius ſciret infamiam. Illo ſic intra ſe perpendente,

dente,& prosperũ actum obscurare nitẽte, cogitatũ eius cõprehẽdit dñs & detexit. Simon, inquit, habeo tibi aliquid dicere, At ille respondit, magister dic, Fœnerator aliquis duos habebat debitores, unus debebat quingẽtos denarios, alter quĩquaginta. Isti dũ non haberẽt unde redderẽt, dimisit utrisq;. Dic quæso te, quis de istis duobus diligere plus debuit? Respõdit Simõ & dixit: Quãtũ ego æstimo ille cui plus donauit. Dixit ei dñs, recte iudicasti. Simõ hospes Pharisæe, collige ad te parabolã istã, nescis qa propter te illam protuli? Cur indignaris, cur uenenum uersas in pectore tuo? Cur contra factum bonum subrigis caput serpentis? Indignũ iudicas me suscipere mulierem fornicariam lacrymarũ fontibus inundantẽ. Sed facis hoc quasi incredulus pharisæus, dũ non uis me esse aut credere deũ. Amice fecisti rem bonam, parasti mihi conuiuiũ & prandiũ exhibuisti. Sed quid ad istã mulierẽ? Animus eius plus est quam tua humanitas. Amor eius uicit tuũ conuiuiũ. Non uidisti quid fecit? Intraui in domum tuam aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem lacrymis rigauit pedes meos. Osculũ mihi non dedisti, hæc autem ex quo intrauit non cessauit osculari pedes meos. Oleo nõ unxisti caput meum, hæc pedes meos unguento perfudit. Propter quod dico tibi, remissa sunt illi infinita. Pharisæe ex malo fermento indignaris. Angit te quod saluauerim pul-

ſatricem,& a peccatis abſoluerim. Et quid hoc ad te mala intentio tua? Nunquid non licet mihi facere in meis quod uolo. An oculus tuus nequam eſt quia ego bonus ſum? Sed ſi tibi placet,collige ad te parabolam meam,aperi oculos tuos & uide. Tu feciſti conuiuium,& meretrix coronata eſt. Quare? quia multum dilexit,multum plorauit,multū poenituit. Plus ualuit apud me fletus meretricis, quàm tua fercula. Et inde duplo tibi prælata eſt fornicatrix,quando tu quinquaginta,illa quingentis compenſata eſt nummis. Nec immerito de uobis prædictum eſt,Quia meretrices & publicani præcedūt uos in regno dei. Et conuerſus dominus IESVS dixit ad mulierē: Fides tua te ſaluam fecit,uade in pace. Ecce quomodo patuerunt propoſita in duobus exemplis. Ecce quomodo crimina contrariis colliſa ſunt armis. Auaritiæ tela retudit eleemoſyna: Luxuriæ crimina lacrymæ reſtrinxerunt. Fœnerauit publicanus,& factus eſt iuſtus. Fleuit fornicaria & facta eſt ſancta. Quid tua ad hæc libidinoſæ prouocatus exēplis deſperas? Forte dum diſplices tibi ipſi deſine deſperare,& diſce quid agas. Quādo uis orare pro luxuria quæ in te eſt,aut erogare aliquid pro peccatis,ſcio quia reſiſtit tibi conſciētia tua, & reuoluit tibi infinitum numerū peccatorum. Obſtrepit tibi ſilenter dicēs: Quid quod oras,aut quid eſt quod erogas? Clades eſt intra te,ſcelerum te cu-

mulus urget. Et quanta est obsecratio tua, uel ero gatio? Quãdo sic te obiurgat conscientia tua, tu noli terreri, sed oppone illi publicanum, obiice meretricem, & dic, Cessa consciẽtia, noli mihi obstrepere, noli obsistere. Est accessus ad deum, & locus remeandi ad CHRISTUM. Impius fuit publicanus, sed non desperauit. Fœnerauit publicanus, & factus est intimus. Fleuit meretrix, & facta est felix. Vt quid me corripis conscientia? Vt quid me cõfundis & deprauare contendis? Si deus recipit, quis est qui retinet? Si deus iustificat, quis est qui cõdemnat? Christiane quid tardas? Publicanum uides antequam adhuc pœniteret receptum & ambigis? Quid metuis? Vitium libidinis quo corpus polluitur & membra maculantur, quasi non toto animo gemueris, absolueris. Homo si cor tuum uides, uides uno mom[~e]to p solas lacrymas ablutum, & dubitas? sed dicis, Ecce compunctus oraui, aut fleui pro his quæ malè gessi, aliquatenus merui domino indulgentiæ absolui, post hoc ut est ipsa conditio si rursus peccauero, quid facturus sum? Nũquid iterũ flere debeo, aut indulgẽtiã flagitare? Aut nũquid est adhuc repedare remediũ? Respondeo tibi. Si quidẽ radix peccati in mẽbris tuis arescere, uel ab animis tuis discederet, rectè hoc diceres. Si eñ stimulus carnis quiesceret, securus esses nec

peccatum faceres,nec pœnitentiã quæreres,sed sem per quasi Angelus illibatus ĩcederes.Quod si te na turalis concupiscẽtia urget,& pũgit libido, quid fa cturus es fragilis? Vinceris subinde,flecteris frequẽ ter,& facis aliud quod deus non uult, facis illud qđ forte tuipse horrescis,ut ait Apostolus.Nõ qđ uolo ago,sed quod odi hoc facio.Quid nunc? Ecce ora- sti & adnuit dñs.Adiuuit pius,indulsit misericors, euasisti peccatũ.Sed qui iam absolutus es a stimulo carnis,ecce iterũ cogit conditio,cadere post ueniam impetratam,delinquere post indulgentiam,& post lacrymas iterũ lapsus incurrere. In hoc plane iam magnum interuenit odium & inæstimabilis diffi- cultas.Conari quidem debes toto animo,& pugna re pertinaciter contra carnis stimulos & concupi- scẽtiã cordis,ut uincas & nõ pecces. Sed si forte cõ tra uotũ tuũ,cõditio carnis uicerit & cupiditas stra uerit in peccatũ,quid facturus es? debes iã despicere aut desperare salutẽ? Noli sic cogitare,Surge iterũ homo,surge,noli timere,noli iacere.Est qui recipiat & qui te non despiciat si surgis. Mox tu surgis, mox te erigis, iam non errorem tuũ deus,sed ani- mum respicit,nec peccatũ computat,sed pœniten- tiam pensat. Odit plane si te uiderit negligẽtem, aut resolutum, aut pigrum, si te uiderit non labo- rantẽ in pœnitudine sed remanentẽ in crimine. Ta lis nãq; est deus erga homĩes.Odit peccãtẽ,ample- ctitur

ctitur pœnitentẽ. Ergo cecidiſti, noli diffidere aut differre, ſed ſurge. Si per ſingulos dies erraueris, per ſingulos dies cõuertere, & emẽda: hoc eſt ẽm quod à te expectat & exigit deus. Aut non audiſti quõ eius uox reſonat p̄ Hieremiã p̄phetã? Nũqd qui cadit nõ reſurget? aut q̄ auerſus eſt nõ reuertet? Hoc nõ de uno caſu dicit, ſed totius temporis lapſus teſtatur. Si enim contigerit ſæpe cadere, plerunq; delinquere, clamat ille ſemper & dicit, ſurge homo. Quid dicit? Nunquid qui cadit non reſurget? Surge peccator & conuerte te ad me: quia nolo mortem peccatoris. Quantũ, quotiens peccauerit, cõuertat ſe à uia ſua maligna & uiuet. Hoc ita dicit, ut nõ tu per multas ruinas ac ſi deſpectus, ac ſi deſperatus deficias, ſed ſubrigas te ſolicitior ac per ſingulos lapſus ſtes contra peccatũ. Opponas illi lacrymas, obiicias eleemoſynã, iterſeras orationis excubias, ut pondus peccati pœnitudinis põdere obruas & euertas. Sic perſiſtentẽ nunquã deſerit diuina clementia. In iſto agone poſitus homo non per latam incedit uiam, ſed anguſto itinere pergit. Latam planè tenet uiam qui nõ uult reſurgere de ruinis. Anguſtam conficit ſemitam qui quotiens peccauerit redarmat & plãgit, & tenet ſemp̄ pœnitẽtiã in uia anguſta quæ ducit ad uitam. Huic dicitur ſine dubio, Qui perſeuerauerit uſq; in finẽ hic ſaluus erit.

INCIPIT HOMILIA EIVSDEM SANCTI LAVRENTII PRESBYTERI DE ELEEMOSYNA.

RATRES CHARISSIMI: OMnis ſcriptura diuinitus inſpirata & ſalubriter ordinata, ut ait Apoſtolus, utilis eſt ad audiendum, apta ad inſtruendum, neceſſaria ad retinendũ, ſuauis ad perfruendũ. Sed īter multa utilia & ſalutaria præcepta quæ ſcripta ſunt in diuinis paginis, nulla eſt alia tam efficax, tam ualida & uelox noſtrorũ uulnerum medicina quàm præceptũ eleemoſynæ. Siquidem eleemoſyna non ſolum peccata purgat, & uulnera conſcientiæ curat, ſed etiã animã ipſam de morte reuocat, regnorumq́; cœleſtiũ facit eſſe conſortẽ. Huius præceptionis uel operis auctor eſt iuſtiſſimus Tobias. Cæcus corpore, & clarus opere, tentatus ad tempus, & non mortificatus. Temporali aſpectu pauliſper priuatus, & perpetuo bonorũ operũ lumine plenus. Hic talibus monitis filiũ præſtruebat. Fili, de ſubſtãtia tua fac eleemoſynam, & ne auertas faciem tuam ab omni paupere: ſic fiet ut à te nõ auertatur facies dei. Tulit etiam ſcrupulũ de animo, trepidè uel dubiè largiẽtis: ut ſiue de multo, ſiue de modico quiſpiam largiri nõ deſinat. Fili ſecundũ quod tibi eſt facito. Si largior eſt ſubſtan-

tia,largius eroga,si modica,porrige modicũ. Et noli dubitare dum erogas, noli diffidere dicens, Ne forte sufficiant nobis, sed esto lætus dum erogas, quia hilarem datorem diligit deus. Præmium bonum tesaurizas tibi quod te subrigat in die necessitatis,quoniã eleemosyna de morte liberat, & non permittit intrare in tenebras, præmium est uitæ perpetuæ. Probasti eleemosynæ efficatiam, uidisti fidum ac singulare solatium. Hæc nanque si fuerit fideliter impertita,non solum peccatum euertit,sed etiam mortem extinguit. Quàm ualidus est ignis quãdo ardet,& tamen ualidior est adhuc aqua quę ignem extinguit. Quid igitur peccatum? ignis habet uigorem, eleemosyna aquæ habet liquorē. Sic cõparatũ est. Stat materia cõtra materiã, stat aqua contra ignem,stat eleemosyna contra peccatũ. Audistis quid scriptũ est? Sicut ignem ardentē extinguit aqua,sic eleemosyna extinguit peccata. Homines cum sumus in lubrica natura,plerũq; peccãtes non cesset anima iustitiæ aqua exuberans. Radix omniũ malorũ quid est? Auaritia. Radix omniũ bonorũ quid est? Eleemosyna. Et qui nunc uulneratus es per auaritiã,cura te per eleemosynã,mortuus es p auaritiã,uiuifica te p eleemosynã, exulcerata est peccatis aĩa tua,unge eã pietatis ac iustitiæ ope. Audisti cõmonitionē iusti, Eleemosyna de morte liberat,& nõ pmitit ĩtrare ĩ tenebras. Implicauit te cupi

ditas,habes multa piacula,iaces auaritia præditus, deprauatus luxuria:derogasti, blasphemasti quàm plurimus, sæpe mentitus es, plerunq; peierasti. His nequitiæ partibus,aliisq; similibus obruta est mens, cõuulsa est cõscientia.Quid modo? Nunquid despe rãdũ est inter hæc? Nõ sic iubet dominus.Sed quid præcipit? Facite,inquit,eleemosynã & fiunt in uobis omnia mũda.Noli temetipsum in talibus desperare,sed declina à malo, & accelera facere bonum. Deus te non despicit, & tu desperas? Errasti in auaritia,emẽda te in eleemosyna. Polluit te immũditia,purificet iustitia. Si enim ex animo erogaueris,non solum mundaberis peccato,sed etiam laudat te Propheta, iustitiamq; tuam prædicat dicẽs, Iucũdus homo qui miseretur & fœnerat:hic enim in sęculo non cõmouebit.Quare? quia dispersit dedit pauperibus iustitia eius manet in sæculũ sæculi, cornu eius exaltabitur in gloria. Si sic sapit homo peccator & intelligit solicitus pro se, si alit indigẽtes & adiuuat miseros.addit illi Propheta ampliorem laudem dicens,Beatus qui intelligit super egenum & pauperem,in die mala liberabit eum dominus.Nec liberat tantum,sed liberatum conseruat, uiuificat,ac beatificat.Si iustum inuenerit eleemosyna,cumulat eum meritis, si peccatorem, absoluit à peccatis.Si ægrotum,subleuat à doloribus. Dominus,inquit,adiuuet eum super lectum doloris eius.

Quem?

Quẽ? illũ ſcilicet qui intelligit ſuper egenũ & pauperẽ. Hæc quæ diximus Dauitica ſunt. Ecce Salomonis adhuc ualidiora ſolatia, quæ miſericordiæ medicina fouẽt ægrotantes, fulciunt titubantes. Cõclude, inquit, eleemoſynam in ore pauperum & ipſa exorabit pro te in die malo. Quid eſt hoc quod dicit? fiat apertũ. Habes multarum offenſionum & peccatorũ congeſtam molẽ: Quam cum ſolus non potes ab animis tuis depellere, noli tediari, adeſt auxiliũ. Si uis, prope ſunt adiutores. Aperi oculos tuos & percipe in pauperes. Ipſi enim ſunt in tali opere adiutores. Eroga quantum ualuerit manus tua. Cõclude eleemoſynã in ſinu pauperũ, & ipſa te eruet. Fac eleemoſynam, & moles illa criminum quam timebas momento minuitur, & a conſciẽtia labitur. Studioſus agricola uicinos ſuos ad opus pleruncq; ĩuitat, ut agris ſuis uel uineis tẽpore oportuno adhibeat competẽtẽ culturã. Ne ſi neglexerit dũ ſolus non euincat, aut præualet, aut ager ſpinis ſordeſcat, aut uinea ſarmẽtis ſylueſcat. Ille adiutores ſibi adiungit operarios quæ multiplicat in terrena cultura, & tu agrũ cordis tui uineamq; animi, dũ ſolus colere uis relinquis deſerta? Homo, aduerte quod dicitur. Spiritalis eſt iſta non carnalis cultura. De eleemoſyna conduc operarios. Quos? Cæcos, claudos, debiles & alios his ſimiles. Hi ſunt oparii parua mercede conducti, qui purgant agrũ cordis tui,

& renouant uineam ut fiant in te per culturã elee-
mosynæ & ager frugifer & fructifera uinea. Con-
clude eleemosynam in ore pauperum & ipsa ora-
bit pro te in die malorum. Dies malus uel malorũ
quis est? nisi dies iudicii, dies terribilis futuri exa-
minis. Prouide tibi homo, compone uineas tuas,
colloca te hic in ore pauperum. Conclude eleemo-
synam tuam in esurientium uictu, ut dies ille tremẽ
dus non tibi in metu ueniat sed in uoto. Ille nanq;
dies properat qui strictis hominibus amarus emer
git, misericordibus uero optabilis est & affabilis.
Conclude eleemosynam in ore pauperum, & ipsa
exorabit pro te in die malorum. Tu taces, & elee-
mosyna quã fecisti deprecatur pro te. Quod in silẽ
tio fecisti, in ore pauperum publicatur. Bonũ quod
latenter fecisti in lingua indigentium prædicatur.
Remissio delictorum tuorum, in ore eorum resul
tat. Conclude eleemosynam in ore pauperum, &
ipsa pro te mitigat iram dei. Mitigat iram dum
abluit crimina. Os pauperum corrigitur tibi in ba
ptisma, & uenter esurientium satiatus, indulgentiæ
tibi aquam exũdat. Parum est quod eis impartitur,
& multum est quod ab eis nascitur. Hortatur ipse
dominus per prophetam, Frange esurienti panem
tuum. Quid pro hoc recepturus? accipe euangeli-
cam sponsionem, Venite benedicti patris mei pos-
sidete regnum paratum uobis ab origine mundi.

Quare? non quia superbi aut diuites fuistis, aut po tentes in mundo prædiis: sed quia esuriui & dedistis mihi manducare. O commutatio. Panem dedisti esurienti, & percepisti regnum. Quantam pe cuniam profundit homo in hoc mundo, ut aut mã cipia aut prædam comparet. Regnum supernum tibi uendit CHRISTVS, tam uilissimo precio, & comparare dissimulas? Noli diffidere, frange esurienti panem tuum, nutri indigentem, uesti nudum, foue peregrinum, & posside regnum, non terrenum sed supernũ. Clamat pater de præcedente uolumine, frange esurienti panem tuum. Respõ det & filius de euangelica pagina, Esuriui & dedisti mihi manducare. Concordant sibi utriq; sonus. Quod pater anticipauit in prophetis, hoc filius in sua persona susceptum impleuit. Factus est pauper ut tam pauperes foueret, quàm diuites commoueret. Factus est pauper ut culpas diuitum in pauperibus emendaret, & uitia eorum in eleemosynis ex piaret. Ob hoc dicet, Esuriui & dedistis mihi man ducare, & quia me refecistis, recipite econtrario regnum. Quale regnum? In regno iusto quod CHRISTVS donat qui est paradisus. Et in paradiso qd est? Lignum uitæ. Et in ligno uitæ quid? manna abscon ditum. Hoc ipse dominus in alia scriptura ꝓmittit, Vincenti, dabo lignũ uitæ, & manna absconditum

quod est in paradiso dei. Qui sunt autẽ uicturi quã illi quibus dixit. Venite benedicti patris mei possidete regnũ paratũ uobis ab origine mundi. Esuriui & dedistis mihi mãducare, sitiui & dedistis mihi bibere: Nudus fui & dedistis mihi indumẽtum. Ecce palma & præmia. Pro pane modico quẽ dedisti, accepisti manna absconditũ: Potũ porrexisti & paradisum recepisti. Si ergo uideris esurientẽ, frange illi panẽ tuum: Si uideris nudũ da illi uestimentũ. Et hoc cũ feceris, non donas sed debitũ soluis. Quid iubet dominus? si uideris, inquit, nudum, uesti, & hoc tu non fœnore facis. Qui iubet hoc facere tibi uult mederi, & uicẽ tibi repẽdit ille, qui utrũq; repẽdit. Videt enim ille in paupere quidem corporis nuditatem, in te autem animi fœditatem. Ergo si uideris nudum uesti. Et quando illum texeris, ornasti animam tuam peccato spoliante nudatam. Tu illum texisti corporea tunica, ille de te expulit fœditatem. Mox ueste tua cum texeris uiscera indigentium, reformat ille in te baptismatis uestẽ, & retexit tunicam quã acceperas ex aqua & spiritu. Nõ enim potest homo munera lauacri inlibata seruare, nec purus semper persistere noxia sibi incumbente natura. Verũ cũ sæpissime lubricus incedat, & offensas incurrat, opera faciunt indulgẽtiã, pœnitẽtia reformat puritatem, oratio præstat abolere

remissionis

remiſſionis fontem. Lacrymæ abluunt fuſcam tunicam, eleemoſyna reddit candorem. Hæc exercẽs erit tibi intra te quotidiana oblatio, quotidiana remiſſio. Ille eſt fons refrigerii, ille eſt remiſſio tuorũ criminũ, qui dixit tibi, Eſuriui & dediſtis mihi mãducare, nudus fui & dediſtis mihi indumẽtum. Noli tu intendere mendicum aut peregrinũ, captiuum aut nudum, ſed CHRISTVM qui in his loquitur contemplare. Aut non audiſti quid ait? Quãdiu feciſtis uni ex minimis iſtis, mihi feciſtis. Sed dicis, CHRISTVS dei filius qui in pauperibus paſcitur, cur nõ magis ipſe opulẽtat inopes, exaltat humiles, erigit indigẽtes, cum ipſe ſit omniũ prouiſor & largitor? Qui hoc opponit audiat ediuerſo. Forte æſtimas eſſe homo illi aliquid impoſſibile? Non æſtimes homo, ſed audi quid eſt. Si enim omnes homines feciſſet æquales, ubi erat fidei exercitiũ, ubi experimentũ uirtutis? ſi feciſſet omnes diuites, omnes licenter delinquerent. Et ſi ita eſſet, unde ueniret remedium? aut unde manaret remiſſio? unde erat indulgẽtia expectãda? Prouidentia ergo diuina aperuit nobis peccantibus medicinæ armarium, ut faceret ſicut ſcriptum eſt, & diuites & pauperes & humiles & excelſos. Vt quoniam diuites per exuberantiã rerum proni ſunt ad uitia, ac per intemperãtiam plerunq; labũtur, haberẽt coniunctos ſibi indigẽtes uelut fonte lauacri, aut ut plus dicam, uelũt.

flumen Iordanis ubi CHRISTVS tinctus est, in quo per eleemosynæ largitatẽ diurna superẽt delicta. Et quidẽ in Iordane semel tinctus sanctificabit aquas. In pauperibus autẽ semper manet, & assiduè abluit crimina largiẽtiũ. Dedit itaq; CHRISTVS nobis uelut indulgentiæ indices. Quos? cæcos, claudos, debiles, paralyticos, quin etiã orphanos & uiduas, pegrinos, ꝓselytos & aduenas, atq; huiusmodi hoĩes omni auxilio indigẽtes, ut in his quicunq; sunt opulẽtiores pium prætendãt affectũ. Flectãtur faciles ad ægra ac debilia corpa, animasq; uexatas. Faciãt sibi tales amicos, iuxta euangelicã doctrinã, de infideli mãmona, id est de breuibus rebus, ut cũ defecerint hic, recipiant eos in æterna tabernacula. Et idcirco diuites nolite despicere inopes, nolite respuere indigẽtes, sciẽtes quòd amici sunt animarũ, & medici uulnerũ internorũ. Ager est iuxta te, sparge semen tẽpore cõpetenti, & esto fidus, quia nõ te fallit ista cultura, hic seris, & alibi metes: Spargis modicũ, & colliges multũ. Quicqd dederis colligitur, ibi in supno cellario, quicqd porrexeris, ꝑficit in futuro. Nunqd nõ potest CHRISTVS ditare mẽdicũ? nunqd nõ ualet modo illuminare cæcũ, curare claudũ, strĩgere paralyticũ, mundare leprosum? ualet quidẽ, sed dissimulat in te, ut ꝑ hos alioꝝ debilitates excludat, & ægritudĩes effugiat: nã cum sint debiles, fiunt tñ delinquẽtiũ medici, nõ ipsi, sed ille qui dixit, Quandiu fecistis his, mihi fecistis. CHRI

STVS est in eis medicus, qui p eos sanat diuitũ delinquẽtiũ uulnera, ut cũ tẽpus expectatũ uenerit, & paupes suos exaltet ĩ gloria, & diuites iustis opibus deditos recipiat, sicut dixit, ĩ æterna hospitia. Vnde fratres dilectissimi & optãdi amici retinete hæc, & sup hæc adhuc discite alia. Necdũ eĩm patuit mea doctrina, replicãda est euangelica forma, & inde pãdamus q̊d pfectũ est. Eleemosynæ nõdũ pfectionis typum ostẽdimus. Typũ eleemosynæ suis præceptis decreuit Saluator. Attendite, inqt, ne iustitiã uestrã faciatis corã hoĩbus. Si mercedẽ speratis cœlestem, humanũ debetis declinare aspectũ. Sufficit illũ uidere opus ĩ secreto, q opæpreciũ reddit ĩ publico. Quid q̃ris hoĩem scire, q̊d deo reseruas? aut qd opus est homini uidere q̊d deus remunerat. Sufficit cõsciẽtia tua, habes testẽ opis tui, In te patet illi, q̊d latet homini. Si plaudis, nõ places, si hoĩbus placere uis, displices illi qui docuit. Si displices minorasti iustitiã, uulnerasti gratiã, uiolasti mercedẽ. Deniq̧ sic subiũgit idem doctor, Si hoĩbus placere uultis mercedẽ nõ habetis apud patrẽ cœlestẽ. In simili negotio etiã ꝓnũtiauit Apl'us, Si hoĩbus placerẽ CHRISTI seruus nõ essẽ. Cũ igit̃ facis eleemosynã noli tuba canere ante te, sed tace, & supprime intra te factũ tuũ. Noli tubicinare ne uulneres opus tuũ, noli ꝑdere q̊d fecisti. Operæpretiũ perdidisti, si laudari ab hoĩbus uoluisti. Sufficit tibi hoc, habes mercedẽ tuã. Tales hoĩes hypocritas appellauit sermo diuinus. Sic inqt.

faciunt hypocritæ in synagogis & in uicis. Erogãt publicè, ut publicè præferantur, nõ à deo, sed ab hominibus. Dedit itaque dominus pulchram ac uerecundã operis formam quando tales prohibet imitari, & iubet in silentio operari. Et quid dico in silẽtio? Nũquid quãdo facis eleemosynã aut opus aliquod gratum, potest latere? Absit. Nam te tacente, ipsa opera clamant & publicant factũ tuũ, te enim ignorante præferunt multi iustitiam tuam, & eleemosynam prædicant. Germinatur tibi gratia quia silenter egisti. Ab hominibus accipis plenã laudem quia tacuisti à deo perfectã mercedem, quia quod iussit, fecisti. Quid iussit, aut quid præcepit? ut non tuba caneres ante te, id est ut non ipse præferas sed alii. Nam & fructifera arbor non loquitur quidẽ, & tamen ex fructu cognoscitur. Et apes quãdo cerarum cellas intexunt, quando mel conficiunt, & dulci distendunt nectare fauos, nõ in publico opus exercent, sed sub uili cortice clusæ laborant, & inde post modũ gratia dulcoris erumpit in publico: nec immeritò dictũ est, Quia breuis in uolatilibus apes, & tamen primatũ dulcoris habet fructus eius. Retine ergo præceptum modicũ. Fac eleemosynam, absconde penes te, sit intra te cella tua, ut quod tu tegis ab aliis prædicetur: & tunc remuneratur à CHRISTO qui dixit, Quando facis eleemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Discutiendus

tĕdus sermo,requirĕda sentĕtia. Quid est hoc? Nũ quid dispar est homo intra se in uno corpore, ut sit alter in dextra, alter in sinistra? absit. Idĕ homo est qui habet & dextrã & sinistrã. Et quomodo potest fieri, ut ignoret sinistra quid faciat dextra? nã & si manus duæ sunt in corpore, dextra leuaq́ꝫ, sed animus unus est in homīe qui regit utrũq́ꝫ latus in dextra & sinistra. Liquet igitur & nõ est ambiguũ, quod in hoc præcepto, altius aliquid introducitur, & sublimius ītelligitur. Duplex est plane homo intra se. Et cũ sit unus diuisus tamĕ in dextra & sinistra. Diuisus, quomodo? nõ animo sed ope, nõ mente sed moribus. Habetq́ꝫ bonũ & malum: bonũ in dextra, malũ in sinistra. Præcepit dñs, nesciat sinistra quid faciat dextra, quod a nobis sic intelligi solet, tanquã si ita dictũ sit: Sinistra facit malũ, non illi cõsentiat dextra: id est, si corpus tuũ delinquere cogit, nõ illi assentiat anima. Quid est in hoīe dextra nõne pars animæ? Quid est sinistra? Nõne pars corporis? Disce quid introducit: Nesciat sinistra quid faciat dextra. Nũquid quando bonũ geritur, caro ignorat, aut quando malum facit caro: anima nescit? Non est ita. Aliter intellige de sinistra & dextra. Tale est quod dicit: Quando bonum aliquid conatur facere dextra, id est anima, non illi impediat sinistra, quæ est caro, sed tanquam dormiente sinistra, festinet dextra furtiuo more operari bonum,

& expellere malum de membris quod dicitur sinistrum, hic est sensus, & hic est intellectus, Dextræ & sinistræ, exponatur apertius & luceat sermo in opere, sinistra tua id est caro errauit, dextra quod est anima, emendet errorem. Potuit enim in homine, dextrũ fieri utrũque latus, sed ideo dispar factus est in utroque, ut tam boni quã mali in se fermẽtum retineret. Boni, fermentum in dextra, mali, in sinistra. Quod si distingui potest, sinistra tua induxit te in peccatũ, dextra tua eruat te de peccato. Sinistra peccauit in aspectu, dextra propiciet in secreto. Sinistra fecit prædam, dextra faciat eleemosynã. Quod illa fecit imprudenter, hæc emẽdet silenter. Sinistra rapuit uestitum, dextra uestiat nudos. Illa percussit crudeliter, ista subleuet & sanet humiliter. Illa congessit impietatem, ista sit plena pietate. Illa ĩpressit uulnera, ista imponat medicinã & adhibeat curã. Reatus est in sinistra, remissio sit in dextra. Malum quod sinistra ingessit, dextra repellat, uenenũ illius ista extinguat. Et quid plura? ignis est in sinistra, & est aqua in dextra. Quando flagrat, in sinistra ignis peccati, pluat in dextra iustitiæ aqua, & nihil est tunc quod noceat. Dum imples illud quod dictũ est, Sicut aqua extinguit ignẽ, sic eleemosyna extinguit crimina. Hic manifestũ est quia nec peccatũ desinit in hoĩe, nec fons, nec remissio deficit unquã. Sed diuisus homo in sinistra & dextra, ipse sui

arbiter est,aut perdit,aut inuenit,quid tu adhæc?ti-
mes forte,ne sinistra superet.Noli uereri,plus ualet
si uoluerit dextra.Et si inimica est sinistra q̃ dãnat,
sed amica est dextra q̃ saluat.Et si illa inquinat,ꝑti
nus ista sanctificat.Validior est aqua in dextra,quã
ignis ĩ sinistra.Nã ubi exuberauerit illa,mox istius
flamma subigitur. Scito itaq; quia & si flamma est
delicti in corpore,sed fons est diuinus in corde,flã-
mas membra ministrant, fontem mens exprimat.
Sic fiet,ut quod inquinauerit sinistra,sanctificet de-
xtra. Sinistra diurnum habet inquinamentum, &
dextra diurnam habet absolutionem.Vt quod pol
luitur in sinistra, purificetur in dextra. Homo sa-
piens intelligit hæc. Esto prouidus, esto proficuus
sanctis, quoniam supernus continuo uenturus est
iudex discutere actus seruorum suorum, & nuda
re secreta.Sanctis quomodo fœneratur cœlestis,ue
nit erogatam pecuniam exigere cũ usuris. Et quæ
est ista pecunia quàm euãgelica obseruantia?uerba
sunt uitæ seminata. Venit sator ille seminis sui col
ligere fructus,pecuniæq; suæ exigere pẽsas.Si feci-
sti qđ mãdatũ est,dicit tibi,Euge serue bone,& fide
lis qa sup pauca fuisti fidelis,sup multa te constituã
intra ĩ gaudiũ dñi tui.Vis scire q̃lis quãtusq; sit iste
q uenit,par est trinæ uirtutis,princeps ẽ angelorũ,
impator ẽ supnæ militiæ.Dñs ẽ cœlorũ,guberna-
tor ẽ terrarũ,sup cherubin sedet & abyssi ꝓfunda

rimatur. Qui carne uestitus fecit quidem remissionem generalē in baptisma, in aqua & spiritu, sed uēturus est nunc exigere debitū. Non illud quod prius indulsit, sed quod post lauacrū aquæ, ab uno quo contractum est, & non est pœnitudine deletū. Habet iudex iste in manu sua staterā in qua perpendit inter duo pondera, unum meriti, & unum peccati. Præuide te homo, senti pondus tuū, antequàm ueniens ille in sua te statera suspendat. Considera statum tuum & esto tibi ipse statera. Sta tibi de corpore tuo statera. Duæ manus tuæ, duo sunt calculi hinc atq; inde in statera pendentes. Vides quomodo ipse tibi es statera: perpēde cor tuum & consciētiam: Perpende animam tuam, membra que ipsa in statera prius quàm diuinum examen incurras, sit animus tuus arbiter factorum tuorum ponderūq; inspector tuorum. Inspice diligenter quid tenet dextra aut quid gerit sinistra, Habes scilicet malum in sinistra conditum, meritum in dextra collectū. Vide quid plus est in opere tuo, aut quæ pars in actibus tuis exuberat sinistra an dextra, & uult te collidere. Noli cedere q̄a scriptū est tibi, noli uinci a malo, sed uince ī bono malū. Molesta tibi est sinistra & quærit te subdere. Intrat opportunè uexat te uehemēter, collidit frequēter, & capit iugiter, prauo pōdere urget aīam, & morsus feralis īfligit dētes ī te. Cōcupiscētiæ carnalis īfigit, īternaq; latera

tua

tua uitiorũ ſuorũ unguibus ſulcat. Quãdo uideris tu ꝙ pars iſta inimica cõcreſcit in malo, armiſq; hoſtilibus ſtipata, ſiniſtra q̃rit te expugnare, caſtraq; pectoris tui conat̃ euellere, tu noli terreri, ſed redi in ſenſum tuũ, & ibi inuenies adiutorem deum. Si tamen illum times, & futurum eius iudiciũ reformidas. In hoc loco, in iſto certamine non ignoret ſiniſtra, ſed ſciat magis quid faciat dextra tua. Sciat quod ignorat aduerte diligenter quando ſtrepit ſiniſtra in malis, id eſt quando multiplicat caro partes aduerſas contra uirtutem animæ, & exaggerat crimina. Stet dextera tua obnoxia contra partes peſtilentiæ, contra arma hoſtilia, contra effœminata uitia, contra peccata & crimina, ſtet dextera tua armata, id eſt fides robuſta, ſpes, ſtabilitas amore copulata, Obducat ſcutum fidei, inducat loricam ſpei, obijciat iuſtitiæ haſtam, intẽdat orationis arcum, erigat eleemoſynæ trophæum, & confeſtim non ſolum cedit per aduerſa, ſed etiam cadit eliſa. Iacet in uulnere & ſuccumbit uictoriæ. Quæ diximus euidentius repetamus. Hoſtiliter te ſtimulauit caro, ſtrinxit cõditio ut deliqueres, peccaſti, crebro offẽdiſti, preſſa eſt mens horrore, triſtis eſt aĩa uſq; ad mortẽ. Superfluat menſura criminũ in ſiniſtra, claudicat ĩ ſciẽtia, nutat ſtatera tua, & dextera tua lance ſuſpẽſa totũ põdus diuergit in ſiniſtrã. Cum hæc uideris dic ad animã tuam, anima ubi es? quid

actura es? inter hæc quare non clamitas? malum uides imminere & taces? cur non uigilas? mortẽ cernis incumbere & tu non aspicis, ubi resides pigra? ubi iaces resupinata? dextera tua dormitat, & non illam excitas, pateris ut te uincat sinistra, & portionem tuam iungas cum periturís? Quid factura es superata à carne cum cœperis cũ ipsa experire supplicia? sinistra satagit, & debet dormire dextera, ibi plena est mensura, & hic debet existere uacua? sinistra ualet in uitijs, cur non magis dextera in uirtutibus uiget? cur non magis minuitur ibi peccatũ, & hic additur meritum? quare nõ liquescit nequitia, & augescit iustitia? Iudicium dei uides ĩminere & stupes? thronus tremendi iudicis in flammeis ardet rotis, ut Daniel ait, & non trepidas? fluuius currit flãmineus qui globos flammarum uoluit, & tu soluta iaces? an nescis quòd fluuius iste peccatoribus permeat, & nõ in pœnitentibus murmurat? non audisti quid adnuntiat Esaias? Ecce dies domini insanabilis uenit, dies iræ & indignationis, ponere orbem terræ desertum & peccatores perdere ex eo. Plange tua scelera, corrige te confestim, & trãsfer te de sinistra ad dextrã. Nõ est ambiguũ, apertè sonuit, quia deus peccatores exterminat. Peccatores dixi, tu si pœnitentiã egeris, iam nõ te perdit sed ꝓtegit. Si cõpũctus fueris à peccatis, iã nõ te damnat. Minaci quidẽ uoce, & terribili tuba testificat̃ Pro-

pheta dicens, Ecce dies dñi insanabilis uenit ponere orbẽ terræ desertũ, & peccatores pdere ex eo. Verùm nõ ideo deus minat̃ ut pdat, sed testificatur ut corrigat, increpat ut cõponat, obiurgat ut eripiat, ĩsurgit nõ perimẽtis metu, sed miserãtis affectu. Cæterũ si pcutiat orbẽ & pdat pctõres, ubi ppl'us ĩteger quẽ sibi acqsiuit sanguine suo, & passione redemit. Sed dicis, ostẽde mihi quæso q̊ tenore possum exonerare sinistrã, & cumulare dextrã. Hoc q̃d interrogas nõ est incognitũ. Nunqd latet aspectũ tuũ aut ars est quã nescis? Vbi uideris q̃a dominat̃ tibi lex peccati, imperãt uitia, crebrescũt crimina, omnis sarcina decliat ĩ latus sinistrũ. Noli cedere aut q̃esce re, sed ĩcita temetipsum. Recurre ad arma cõtraria & præcinge te ĩ dextra tua, implẽs illud q̃d cecinit Dauid psalmista, Accingere, inq̃t, gladio tuo quem uicit sinistra, quẽ supauit segnitia, quẽ strauit nequitia. Accingere gladio tuo circa femur potẽtissime. Qualẽ gladiũ? specie tua & pulchritudine tua. Tibi hoc dicit, qui criminibus cedis, ad te loq̃tur q crimi nibus uĩceris, te cõmonet & cõpũgit pctõr. Vicit te pars sinistra, pcipiet te ĩ factũ tuũ, plora cõpũctus ut possis recipe speciẽ cordis tui, & pulchritudinẽ corporis. Quid uult eẽ? errasti ĩ lũbis, offẽdisti in femore. manifestũ ẽ, q̃a ubi lũbus ibi libido, & ubi femur ibi fornicatio. Quid ergo fœdasti femur tuũ carnali libidĩe? reforma illud pulchritudĩe spiritali. Stuprasti lũbos tuos ĩ fornicatiõe, noli diffidere, sed extrue

bellum contra sinistram, & contra corporeũ peccatum, contra stuprum uel adulteriũ. Femur te fœdauit, femur te reformet atque recuperet. Accingere inquit, gladio circa femur potentissime. Te corripit sermo propheticus quia peccasti. Fuisti profusus in libidine, esto potẽtissimus in uirtute. Laxasti membra tua in luxuria, restringe uiuacitate armorum. Arma lumbos cordis tui, orna femur animæ tuæ, ut corporei femoris eximas fœditatem, euellasq́ de uisceribus tuis plagas. Accingere gladio tuo circa femur tuũ potẽtissime. Quis est iste gladius? ipse dicit, Specie tua & pulchritudine. Et quæ est ista species quàm uirtus animi, & in ea plena pœnitudo? quæue est pulchritudo quàm lacrymæ oculorũ, & largitas eleemosynę? Et quid deinde? Intende, inqt, prospere procede & regna. Aperta sentẽtia est. Intende peccator quia peccasti, prospere, quia pœnituisti, procede & regna, quia triumphasti. Procede cõfidenter quia plorasti pro peccato, uicisti reatũ ut perueneres ad regnũ, procede & regna. Plange hic ut plaudas alibi: procede, inquit, & regna. Propter quid? propter ueritatẽ & mansuetudinem & iustitiam. Quando sinistra infert & ingerit tibi candentes stimulos auaritiæ, luxuriæ, arrogantiæ uel libidinis, sta contra sinistrã tuã succinctus ueritate, armatus mansuetudine, ornatus iustitia, & cum uiceris sinistram, tunc educet te mirabiliter dextera tua.

Tunc

Tunc uincit dextra, & silet sinistra, fugit impietas, & floret rediuiua pietas. Cadunt crimina, & crescũt merita. Quicquid malum minuitur in sinistra, meritum augescit in dextra. Sic te agente, deducet te mirabiliter dextera tua. Iuxta uerbum Dauiticũ Subduc pondus ex aduerso latere, remoue plagas de sinistra, ut in die iudicii deducat te mirabiliter dextera tua: Imple mensuram iustitiæ. Quomodo? orando, uigilando, lacrymando, erogando, ieiunando: quinetiam parsimoniis pulsando, negligẽdo delitias, & nutriendo disciplinam, fugiendo festiuas dapes, & frugalitatẽ ferendo, deponendo pinguedinem, & diligẽdo pallorem, quando statutam exerces uirtutẽ, exultat dextera tua, & latet sinistra. Deficiente enim nequitiæ sarcina in sinistra, sanctificatio dexteræ tuæ præponderat, & ipsa te deducet mirabiliter in salutem. Vnde frater charissime non te tædium superet, non subducat ignauia, non inter spem & metum alternis motibus æstuantem desperatio frigida perfundat, sed magis concalescat cor tuum dum dubitas, ferueat spiritus tuus in te cum anceps inter utrũq; laboras, id est ut inter spẽ & metum, ex meditatione tua exardescat ignis. Erige te in calore cordis tui, & in zelo pectoris concitatus, abutere dextra tua, & emulare sinistram, dicẽs ei, quid mihi & tibi est sinistra? desine, cessa, con

quiesce, noli mihi suadere ut errē, noli me subdere, ut offendam. Cur implicatū tenes, & non permittis exolui? noli me saporibus tuis capere, qui breui tēpore dulces & postmodū semper amari: tales sūt sapores tui, qualia dormiētiū somnia. Surrexerūt è somno & obliti sūt q̃ uiderūt, sic tuus sapor, sic tua delectatio, in delictis parum inungit fauces, & post modū urit animā delectatio tua. O sinistra dolores facis prolixos, nisi fueris repressa, dulce tuū fit amarū, fauus tuus in fel conuertitur. Aut nō audisti sententiam Salomonis q̄ dixit uias quæ à dextris sunt nouit dn̄s, peruersæ autē sūt quæ à sinistris? Nescis tu quia angusta uia est quæ ducit ad uitā? Cur me frāgis & flectis ad latā? Cur me ducis ad spatiosā uiā quæ mihi aperit fauces inferni in quibus picea flāma ardet, & pœnalis caligo exæstuat? sinistra pars tua planctū ingeminat, ꝓuisio tua tartareas habet tenebras. Cellariū tuū curruptas habet species, thesauri tui liquidis ardoribus pleni sunt. Aspis est in ope tuo, antiquissimus ille serpēs hydra multorūq; spirat uenenū, ut spargit pestem auctor scelerū, nequitiæ armiger. Sinistra in parte tua scandala, quibus dictum est, Discedite a me maledicti in ignem æternum quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius: Ignis ardebit ī parte tua diabole, aspis antiquæ auctor neq̄tiæ, tibi ꝑpatus est ignis & an-

gelis tuis. quid hoc ad hoĩes ptinet? sinistra tua nihil ualet. Nihil ualet pars sinistra, corrigunt se homines à peccatis & uiuunt. Desinunt delinquere, & carẽt doloribus, renuntiãt tibi, & regnant cum CHRISTO, & remãsisti solus cũ angelis tuis. Diabole quid regis sinistrã partẽ? ad te corrigo, uerbũ tibi imputo, te castigo: quid gloriaris de parte sinistra? flãma illa gehẽnæ tibi, nõ hoĩbus flagrat, camini tartarei tibi sunt præparati & angelis tuis. Quare? quia aduersarius dei es. semp erras, & nũquam emendas, semp impius & seductor, semp prodigus & pphanus, atrox in malis & inimicus in bonis: et quia nunq̃ te pœnitet, ideo periturus. Quid hoc ad hominẽ pœnitentẽ, suaq́ꝫ peccata cõfitentẽ? plus est pœnitẽtia q̃ tua pestilẽtia. Plus sunt lacrymæ hominũ q̃ tui insidiosissimi laquei. Amplius est eleemosyna q̃ tua inqnamẽta, solicitudo soluit peccata, uigilãtia uincit nequitiã, cõpũctio eradicat crimina. Inimice diabole fallax quid fingis terrorẽ? parũ est q̃d uereor donec cõuertar ad CHRISTVM qui me saluauit. Video pctã mea, & pauca cõsydero cõmissa mea, & horresco donec cõuertar ad dñm. Stãt ante me facinora mea q̃si turris ferrea, ac murus æreus donec memetipsum uideã, & donec sitiẽs ãplectar CHRISVM ĩdulgẽtiæ fõtẽ, teneãq; pedes eius q dixit, Nolo mortẽ pctõris q̃tũ cõuertat se à uia sua mala.

uiuat. Si hoc fecero murus æreus momento collabitur, turris ferrea fulminata dispergitur. Aries enim pœnitentiæ subuestit peccata, & subruit crimina. Cadent ante fletum pœnitentis quasi caduca folia à uento concussa, aut quasi plumæ uolitantes uento impulsæ. Adest dominus oranti, præsto est excubanti, erogantique CHRISTVS protector excelsus, munificus atque liberalis indultor, & tota illa peccatorũ sarcina quã uerebaris, ut cera liquescit, ut fumus fugatur, ut uapor exinanitur, aut quasi lanugo combusta deperit. Postquam sic castigaueris sinistras partes, & cum hisdem partibus ipsum diabolum prostraueris, conuerte te ad dextram, & loquere illi, multiplicãs ad eam exhortatoria uerba, sic dicẽs, Dextra mea deo sacrata, saluatrix animæ meæ, firmatrix cordis, munimen corporis, tu noli dormire sed uigila. Opus tuum dulce est, actio tua melliflua est, uigilantia tua uiuificat. Expande te ad preces pariter cũ sinistra, erige te ad superna subsidia. Commoue uenas tuas, & conquire remedia, confunde inimicum, & contere peccati ministrum. Quomodo eum confundis, aut quo itinere cõteris, nisi in opere dei, in obseruationę euãgelica, in ordinatione disciplinæ, in ordinatiõe largitatis? Dextra fac opus iustitiæ: Respice famelicos, uesti nudos uisita ægrotos, suscipe peregrinos, solue cõpeditos

foue

foue captiuos,cõſolare cõpũctos:ſi ſic feceris,eruiſti me de mœrore,liberaſti de muſcipula.O dextra nõ uides,ſequit ſiniſtra,& ſupplicia cõgerit,ſiniſtra te uĩcit & dormis,ſerpẽs te mordet,& duras?nõ uides ptes aduerſas turbatas,& inſurgẽtes turbines?uenti ſpirant aduerſi,mare inſurgit ſuper te,peccati pelagus urget animam tuam,ſtridẽt in membris tuis iniquitatum procellæ,& nõ excitaris ſed negligis? non ſtimularis,ſed torpes?Dextra gubernatrix ſta in puppe,& dirige proram,extende uela, arma nauem.Ecce pericula imminent, ecce ſcopuli ante te, ecce horrendi cautes,naufragia in latebris inſtãt & & non uigilas?eſto peruigil,eſto amator bonorum operum, eſto bellatrix pœnitentiæ, te enim triumphante uiuo ego in uirtute dei,& euado noxias partes. Extende ad iuſtitiam, imple pugillum tuũ cœleſti ſemine:iacta ſemen pœnitentiæ, & collige fructus indulgentiæ.Noli dormire dextra, ſed fac opera quæ à te CHRISTVS expectat. Emenda errorem meum,dele dolorem meum,collige meritum quod diſperſi, repara quod amiſi, ſed integra quod minoraui. Fornax flammat criminum, & tu ſiccas operis tui fontẽ? peccata præualẽt,& tu ſubtrahis pietatis præſidia? Da rorem tuũ & refrigera in me quod æſtuat in calore. Timeo nanque ne dormientem ſiniſtra ſuperet,& rapiat me.Diripiẽ-

do ad funera ſic te excitantem dextram, & obiurgãtem ſiniſtram ſuſcipit CHRISTVS & amplectitur. Diſrumpit uincula tua & deducit tanquam lumen iuſtitiam tuam, & iudicium tuum meridiano ſplendore illuſtrat. Vt dextra eius uiſitatus gratia'cp donatus, & munere accumulatus, non triſtis abſcedas inutilis, ſed gaudeas cum iuſtis ad dextrã uenientibus in æterna requie permanſuris.

EXCVSVS EST PARISIIS APVD MICHAELEM VASCOSANVM VIA AD DIVVM IACOBVM SVB FONTIS INTERSIGNIO.

1522, Menſ. Deceb.

